

Wspinaczka sportowa w Polsce: stosowane skale wyceny trudności tras oraz popularne rejony skałkowe

Marcin Młynarczyk

19 czerwca 2020

Spis treści

1	Wstęp	2
2	Stosowane skale wyceny trudności tras sportowych w Polsce	2
2.1	Skala Kurtyki	2
2.2	Skala saksońska	2
2.3	Próba porównania skal	2
3	Popularne rejony skałkowe w Polsce	3
3.1	Jura Krakowsko-Częstochowska	3
3.1.1	Rzędkowice	5
3.1.2	Góra Zborów	5
3.2	Góry Sokole	6
3.3	Zakrzówek	7
	Bibliografia	8

Rysunek 1: Wspinanie w skałach Jury Krakowsko-Częstochowskiej [20]

1 Wstęp

W pracy postaram się przybliżyć jakie skale służące do wyceny trudności tras sportowych stosowane są w Polsce. Ponadto, po krótko omówię problem porównywania skal wspinaczkowych pomiędzy różnymi regionami. Następnie, przedstawię trzy polskie rejony skałkowe, w których można uprawiać wspinaczkę sportową. Przegląd rejonów postaram się zrobić oczami zupełnego amatora w temacie wspinaczki skałkowej. Oznacza, że skupię się na dostępności tras i propozycjach skierowanych do początkujących.

2 Stosowane skale wyceny trudności tras sportowych w Polsce

W kulturze wspinaczkowej problem wyceny tras wydaje się być sprawą dość kontrowersyjną. W końcu, jak miał rzekomo powiedzieć Alex Lowe: "Najlepszym wspinaczem jest ten, kto czerpie z tego najwięcej radości" [1]. Niemniej jednak, jak w każdym sporcie i w ludzkiej naturze ogólnie, potrzeba wymierności rezultatów, czy też kategoryzacji i porównania z innymi, lub też samym sobą na przestrzeni czasu, wydaje się wygrywać. Poza tym, dopóki "cyfra" nie przystania nam owej radości płynącej ze wspinania, może ona okazać się bardzo pomocna w wyborze potencjalnych projektów, czy też rywalizacji sportowej.

Istnieje spora ilość skal wyceny tras we wspinaczce. Owa dywersyfikacja częściowo wydaje się być spowodowana istnieniem wielu odmian wspinaczki, ale również krajami w jakich owe skale są stosowane. Kraj ma bowiem wpływ na rodzaj skał i na lokalne warunki wspinaczkowe - czynniki, które są częściowo odpowiedzialne za trudność jednoznacznego porównania różnych skal wspinaczkowych, o którym trochę więcej w sekcji 2.3. Stąd też, skale wspinaczkowe mają z reguły charakter lokalny, a ich zadaniem wydaje się być umożliwienie wspinaczom danego rejonu doboru tras na podstawie swoich poprzednich przejęć. Warto tutaj nadmienić, że próby standaryzacji i globalizacji skal wspinaczkowych jak najbardziej istnieją. Opiszę w tej pracy dwie najpopularniejsze skale wyceny wspinaczkowych tras sportowych w Polsce - skalę Kurtyki spotykaną m.in. w skałach Jury Krakowsko-Częstochowskiej, oraz skalę saksońską, którą możemy spotkać w Górach Stołowych. Ponadto, wspomnę o skali francuskiej i skali UIAA.

2.1 Skala Kurtyki

Wojtek Kurtyka (rysunek 2) jest jednym z najwybitniejszych wspinaczy polskich w historii. Jednym z jego licznych dokonań było zaproponowanie w 1981 roku skali, która później przyjęła się przybierając za nazwę Jego nazwisko. Czasem nazywana jest również skalą krakowską [16]. Aby wytłumaczyć jej obecną postać, należy cofnąć się do czasów jej powstania i po krótko przedstawić skalę UIAA. Jej nazwa jest skrótem nazwy organizacji *Union Internationale des Associations d'Alpinisme*. Owa organizacja chciała wypromować ową skalę w latach 70-tych XX wieku jako uniwersalną skalę wspinaczkową dla wszystkich regionów. Jak okazało się z perspektywy lat, nie udało się to zbytnio, skala ta przyjęła się jednak przy wycenianiu dróg górskich i tam też jest najbardziej popularna. Początkowo, skala ta składała się z rzymskich cyfr od I do VI i zawierała plusy oraz minusy, aby zapewnić większą swobodę. Ponadto, jest to skala otwarta, tzn. bez górnego ograniczenia wyceny trudności. Innymi słowy, w miarę pojawiania się coraz trudniejszych tras, skala rozszerza się o kolejne stopnie razem z nimi [13][15]. Skala Kurtyki miała być eleganckim rozszerzeniem skali UIAA. Również jest to skala otwarta i do wyceny VI+ jest tożsama ze skalą proponowaną przez UIAA. Kolejne poziomy trudności tworzone są poprzez dodanie kropki i cyfry arabskiej, następujących po rzymskim VI. W skali dopuszcza się istnienie plusów (minusów brak), oraz stopni łamanych, np. VI.3+/VI.4 [7]. Obecnie, najwyższą wyceną w skali Kurtyki jest VI.8. Pierwszą trasą o tej wycenie było *Pandemonum* na Gołębniku - trasę tę poprowadził Rafał Moucki w 2001 roku [2].

2.2 Skala saksońska

Skala saksońska, inaczej zwana frankońską [15] lub saską [7], odnosi się do wyceny tras wspinaczkowych w skałach piaskowcowych Europy Środkowej. Powstała pod koniec XIX wieku, a za jej autora uznaje się Oscara Schustera. Jej nazwa pochodzi od rejonu Szwajcarii, z którego pochodzili pionierzy tej skali. Oprócz wyceny trudności wspinaczki, składającej się z rzymskiej cyfry, określa się tutaj również wycenę trudności skoków pomiędzy skałami, które często wymagane są w trakcie wspinaczki po piaskowcu. Jak większość współczesnych skal, jest to skala otwarta, termin wyjaśniony przy wprowadzaniu skali Kurtyki (2.1). Od stopnia VII wyróżnia się również trzy podstopnie, które oznacza się literami a, b lub c [6]. Obecnie najwyższym stopniem jest XIIb [15].

2.3 Próba porównania skal

Na rysunku 3 można znaleźć propozycję porównania wybranych skal wspinaczkowych, która znalazła się na blogu sklepu Skalnik [15]. Trzy z pięciu obecnych tam skal zostały w tej pracy wspomniane, mianowicie skala UIAA, Kurtyki i saksońska. Szczególnie warto krótko tutaj wspomnieć o skali francuskiej, która nie została opisana wcześniej, jako że raczej nie występuje w polskich skałkach. Dominuje ona jednak w większości skalnych rejonów Europy [3].

Rysunek 2: Wojciech Kurtyka w Tatrach Zachodnich, droga Łamaniec na Raptawickiej Turni, lata 90. XX w. (fot. ze zbiorów Wojciecha Kurtyki) [4]

Zdaniem Piotra Czmocha [3] i Maćka Smolnika [14] niewykluczone, że niedługo i w Polsce skala francuska zacznie się zadomawiać. Ma to być spowodowane potrzebą łatwiejszego porównywania wspinaczkowych umiejętności, potrzebą która nabiera coraz większego znaczenia w miarę wzrostu ilości wyjazdów polskich wspinaczy do rejonów skalnych w innych krajach Europy. Dodatkowo, może się do tego przyczyniać aktywniejszy udział polskiej sceny wspinaczkowej w międzynarodowej społeczności. Postać skali francuskiej możemy wyczytać z rysunku 3. Skala składa się z arabskiej cyfry, a od stopnia 5 wprowadza się podstopnie reprezentowane poprzez literki a, b lub c. Ponadto, możemy tutaj spotkać plusy, które pozwalają na wskazanie dodatkowej trudności według danego stopnia, a skala jest oczywiście skalą otwartą.

W swoim artykule [14], Maciek Smolnik stwierdza, że porównywanie skal ma jedynie charakter orientacyjny. Tak komentuje swoje stanowisko: "Dlaczego? Dlatego że, każda wycena jest subiektywna i zależna od ogromnej liczby czynników. Ponadto, każda ze wspomnianych skal posiada różną ilość stopni trudności, co nie pozwala bezpośrednio poruszać się między każdą z nich. W wypadku wspomnianej tabeli największe zaufanie możemy mieć przy przeliczaniu trudności o wycenie 6b, 6c, 7a, 7c, reszta jest mniej lub bardziej orientacyjna. Za każdym razem pamiętajmy jednak o subiektywności wycen. Przeliczanie trudności wspinaczkowych jest czysto teoretyczne i nigdy nie będzie zero-jedynkowe. Po prostu gdy zrobimy VI.4+ to zrobiliśmy VI.4+, a gdy IX to po prostu IX. I chyba co najważniejsze: 'Wspinajmy się dla przyjemności, a nie cyfry.'" Obserwację, że porównywanie skal staje się coraz trudniejsze i potencjalnie błędne wraz ze wzrostem trudności, szczególnie na bardzo wysokim poziomie, zdaje się również podzielać Piotr Czmocho [3].

3 Popularne rejonyskałkowe w Polsce

W tej części pracy przedstawię kilka rejonów skałkowych w Polsce - począwszy od najpopularniejszej Jury, po mniej znane - Góry Sokole i krakowski Zakrzówek.

3.1 Jura Krakowsko-Częstochowska

Bez wątpienia jest to najczęściej odwiedzany rejon skałkowy w Polsce. Jednym z powodów owej popularności może być liczność dostępnych skał - jest to bowiem największe skupisko skał wapiennych w naszym kraju. Jura jest wyżyną rozciągającą się pomiędzy Krakowem, a Częstochową. Ze względu na swoją wielkość rejon ten jest z reguły dzielony na część północną, środkową i południową. Na Jurze trasy wyceniane według skali Kurtyki, o której wcześniej już tutaj pisano. Według statystyk na stronie Portalu Górskiego [10], na Jurze wytyczono prawie 8900 tras. Największy wybór tras znajdziemy tutaj o wycenie VI.1+ - aż 772 trasy [10], ale również bardziej początkujący lub zaawansowani znajdą tutaj coś dla siebie.

Jako, że jestem pełnym amatorem jeśli chodzi o wspinaczkę skałkową, poniżej postaram się przedstawić dwa przykładowe rejonyskałkowe Jury odpowiednie do rozpoczęcia przygody ze wspinaniem [18].

UIAA (TATRZAŃSKA)	FRANCUSKA	KURTYKI	USA	SAKSOŃSKA
I	1	I	5.1	I
II	2	II	5.2	II
II+	2+	II+		
III	3	III	5.3	III
IV	4a 4b	IV	5.4	IV
IV+	4c	IV+	5.5	
V-	5a	V-		V
V	5b	V	5.6	VI
V+	5c	V+	5.7	
VI-		VI-	5.8	VIIa
VI	6a	VI	5.9	VIIb
VI+	6a+	VI+	5.10a	VIIc
VII-	6b	VI.1	5.10b	VIIIa
VII	6b+	VI.1+	5.10c	VIIIb
VII+	6c	VI.2	5.10d	VIIIc
VIII-	6c+	VI.2+	5.11a 5.11b	IXa
VIII	7a	VI.3	5.11c 5.11d	IXb
VIII+	7a+	VI.3+	5.12a	IXc
IX-	7b	VI.4	5.12b	Xa
IX	7b+ 7c	VI.4+	5.12c 5.12d	Xb
IX+	7c+	VI.5	5.13a	Xc
X-	8a	VI.5+	5.13b	XIa
	8a+	VI.6	5.13c	XIb
X	8b	VI.6+	5.13d	
X+	8b+		5.14a	XIc
XI-	8c	VI.7	5.14b	XIIa
	8c+	VI.7+	5.14c	
XI	9a	VI.8	5.14d	XIIb
XI+	9a+ 9b 9b+		5.15a 5.15b	

Rysunek 3: Porównanie wybranych skal wspinaczkowych (tabelka z portalu Skalnik)[15]

Rysunek 4: Takie piękne skałki możemy spotkać na Jurze. Główna ściana Okiennika Wielkiego widziana od wschodu (fot. Paweł Wrona)[18].

3.1.1 Rzędkowice

Rzekomo wielu wspinacz tuż zaczyna swoją przygodę z Jurą. Jednym z powodów, może być fakt, że początkujący wspinacz znajdzie tutaj ponad 200 linii o wycenie do VI+ włącznie [19]. Zdaniem Pawła Wrony z 8academy na początek wspinania w tym rejonie, godną uwagi może być skała *Zegarowa* (rysunek 5) wraz z poprowadzonymi na niej trasami - *Połupany filarek III* czy *Ostatnią IV+* [19].

Rysunek 5: Wspinanie na Zegarowej, Rzędkowice (fot. Paweł Wrona)[19].

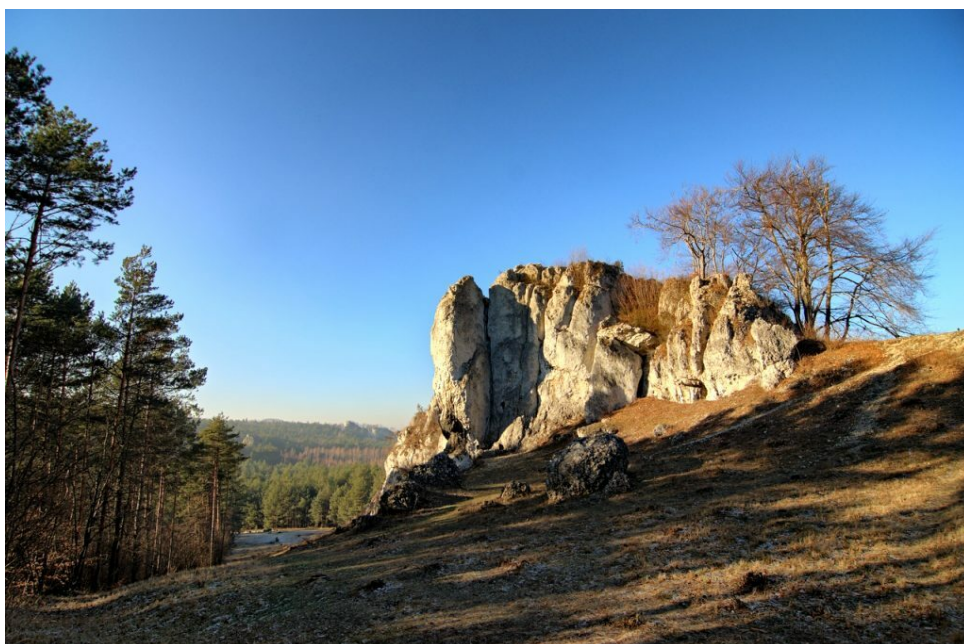
3.1.2 Góra Zborów

Rezerwat Góra Zborów znajduje się w pobliżu miejscowości Podlesice. Znajdziemy tutaj wytyczonych ponad 100 tras wycenionych poniżej VI+ włącznie [9]. Początkujący będą mieli zatem z czego wybierać. Ponownie posiłkując

się opinią Pawła Wrony, warto na początek rozważyć skałę *Gąsieckiego* z trasami *Dziurki całkiem prawe IV*, *Mały Wachowicz V+* lub *Dziurki VI*. Jeśli chcielibyśmy spróbować czegoś trudniejszego, możemy powspinać się na skale *Młynarz*, gdzie zostały poprowadzone m.in. trasy *Lewy Młynarz VI+* i *Prawy Młynarz VI* [17].

Rysunek 6: Długa grań z widoczną po lewej ścianą *Dziurek* (fot. Paweł Wrona)[17].

Rysunek 7: Okolice Kruka, Góra Zborów (fot. Paweł Wrona)[17].

3.2 Góry Sokole

Mimo, że Góry Sokole należą do Rudaw Janowickich, które można uważać za region wspinaczkowy sam w sobie, często rozpatrywane są oddzielnie. To co wyróżnia owe góry na tle innych rejonów polskich rejonów wspinaczkowych, to możliwość uprawiania tutaj wspinaczki sportowej na granicie, który to rodzaj skały zapewnia stopom lepsze tarcie niż skały wapienne obecne na Jurze [8]. Na Sokoliki składają się trzy obszary: Krzyżna Góra, rejon Sokolika i rejon Sukiennic [5]. Mimo, że wybór tras dla początkujących będzie tu mniejszy niż na Jurze, to nadal mają oni tutaj do dyspozycji co najmniej 400 tras o wycenie do VI+ włącznie [11].

Rysunek 8: Góry Sokole, Rudawski Park Krajobrazowy, Sokolik Duży (fot. Renata i Marek Kosińscy, Forum)[5].

3.3 Zakrzówek

Krakowianie, jako jedyni wśród mieszkańców większych polskich miast mają możliwość uprawiania wspinaczki sportowej na prawdziwych skałach nieopuszczając swojego miasta. Ściany Zakrzówka, który kiedyś był wapiennym kamieniołomem, a od 1990 roku służy jako sztuczny zbiornik wody, miały być obiektem wspinaczki już od początków XX wieku [12]. Tutaj też miała paść pierwsza trasa o stopniu VI.5 [12]. Ze względu na swoją popularność w krakowskim środowisku wspinaczkowym, wytyczone trasy są już podobno mocno wyslizgane [8]. Niemniej jednak, bardzo bliska odległość od centrum Krakowa sprawia, że trudno odmówić spróbowania tamtejszej wspinaczki. Dla początkujących "śmiazków" czeka ponad 20 tras o wycenie do VI+ włącznie.

Rysunek 9: Zakrzówek, Kraków (fot. M. Lasyk)[5].

Bibliografia

- [1] Cytat Alexa Lowe na stronie szkoły wspinania OnSajt. URL: <https://kurs-skalkowy.pl/> (term. wiz. 21.06.2020).
- [2] Piotr Czmoch. *Czy są granice wspinaczkowe w polskich skałach?* URL: <https://8a.pl/8academy/czy-sa-granice-wspinaczkowe-w-polskich-skalach/> (term. wiz. 21.06.2020).
- [3] Piotr Czmoch. *Trudności wspinaczkowe.* URL: <https://8a.pl/8academy/trudnosci-wspinaczkowe/> (term. wiz. 21.06.2020).
- [4] Bartek Dobroch. *Tygodnik Powszechny: Skala Kurtyki.* URL: <https://www.tygodnikpowszechny.pl/skala-kurtyki-151930> (term. wiz. 21.06.2020).
- [5] Agata Dudek-Woyke. *A Foreigner's Guide to Rock Climbing in Poland.* URL: <https://culture.pl/en/article/a-foreigners-guide-to-rock-climbing-in-poland> (term. wiz. 21.06.2020).
- [6] Joanna Duplaga. *Skale wspinaczkowe.* URL: <https://climb.pl/skale-wspinaczkowe/> (term. wiz. 21.06.2020).
- [7] Damian Granowski. *Skale wspinaczkowe - letnie, zimowe, alpejskie, mikstowe, lodowe.* URL: <https://drytooling.com.pl/serwis/art/artykuly/2177-skale-wspinaczkowe-zimowe-lodowe-alpejskie-letnie> (term. wiz. 21.06.2020).
- [8] Katarzyna Najman. *Gdzie wspiąć się w Polsce? 4 miejsca, które zawsze są na topie.* URL: <https://podroze.se.pl/aktywnie/sporty-ekstremalne/jura-krakowsko-czestochowska-mekka-wspinaczy-w-polsce-gdzie-jeszcze-lubimy-sie-wspinać/5526/> (term. wiz. 21.06.2020).
- [9] Portal Górski, *Topo: Góra Zborów.* URL: <http://topo.portalgorski.pl/G%C3%B3ra-Zbor%C3%B3w,Podlesice,Jura-Krakowsko-Cz%C4%99stochowska,sektor,384> (term. wiz. 21.06.2020).
- [10] Portal Górski, *Topo: Jura Krakowsko-Częstochowska.* URL: <http://topo.portalgorski.pl/Jura-Krakowsko-Cz%C4%99stochowska,obszar,34> (term. wiz. 19.06.2020).
- [11] Portal Górski, *Topo: Sokoliki.* URL: <http://topo.portalgorski.pl/Sokoliki,Sudety,region,772> (term. wiz. 21.06.2020).
- [12] Portal Górski, *Topo: Zakrzówek.* URL: <http://topo.portalgorski.pl/Zakrz%C3%B3wek,Brama-Krakowska,Jura-Krakowsko-Cz%C4%99stochowska,sektor,152> (term. wiz. 21.06.2020).
- [13] *Rock Climbing: UIAA grades.* URL: <https://www.theuiaa.org/mountaineering/uiaa-grades-for-rock-climbing/> (term. wiz. 21.06.2020).
- [14] Maciek Smolnik. *Porównanie skał wspinaczkowych.* URL: <https://www.weld.pl/blog/porownanie-skal-wspinaczkowych/> (term. wiz. 21.06.2020).
- [15] Eiger Team. *Skale wspinaczkowe.* URL: <https://www.skalnik.pl/blog/skale-wspinaczkowe/> (term. wiz. 21.06.2020).
- [16] Wikipedia: *Skala trudności dróg skalnych.* URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Skala_trudno%C5%9Bci_dr%C3%B3g_skalnych (term. wiz. 21.06.2020).
- [17] Paweł Wrona. *Jurajskie abecadło: G jak Góra Zborów.* URL: <https://8a.pl/8academy/jurajskie-abecadlo-g-gora-zborow/> (term. wiz. 19.06.2020).
- [18] Paweł Wrona. *Jurajskie abecadło: O jak Okiennik Wielki.* URL: <https://8a.pl/8academy/jurajskie-abecadlo-o-okienik-wielki/> (term. wiz. 19.06.2020).
- [19] Paweł Wrona. *Jurajskie abecadło: R jak Rzędkowice.* URL: <https://8a.pl/8academy/jurajskie-abecadlo-r-jak-rzedkowice/> (term. wiz. 19.06.2020).
- [20] *Wspinanie w skałach Jury Krakowsko-Częstochowskiej.* URL: https://cdn11.podroze.smcloud.net/t/image/134917/wspinanie_w_skalach_jury_krakowsko.jpg (term. wiz. 19.06.2020).